

Regeringens proposition

1984/85: 188

om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar;

beslutad den 28 mars 1985.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och stadshypoteksföreningarna skall få viss möjlighet att förvärva aktier eller andelar i ekonomisk förening, m. m. Förslaget är närmast föranlett av att stadshypotekskassan avser att förvärva aktier i en planerad penningmarknadscentral.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar¹

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 39 a §, samt närmast före 39 a § en ny rubrik av nedan angivna lydelse,

dels att närmast efter 38 a § skall införas en ny rubrik med lydelsen "Gemensamma bestämmelser".

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Förvärv av aktier m. m.

39 a §

Kassan och föreningarna får förvärva

1. aktie i bolag, vilket uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt, som har förvärvats för att bereda kassan eller en förening lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov.

2. efter tillstånd av regeringen, aktie i sådant bolag eller andel i sådan ekonomisk förening som tillgodoser intressen som är gemensamma för kassan och föreningarna eller för dessa och andra kreditinstitut, samt garantifondbevis eller förlagsbevis utfärdat av bolag eller ekonomisk förening som nu nämnts.

För en förening gäller i fråga om förvärv enligt första stycket 1 att kassan skall ha medgett förvärvet samt i fråga om förvärv enligt första stycket 2 att kassan skall ha medgett att föreningen ansöker om regeringens tillstånd.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Lagen omtryckt 1983:578

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-03-28

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, Holmberg, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

1 Inledning

Bestämmelser för stadshypoteksinstitutionens verksamhet finns i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar (stadshypotekslagen). Institutionen består av en central kassa – Konungariket Sveriges stadshypotekskassa – och tjugo regionalt verksamma stadshypoteksföreningar. Genom föreningarna lämnar institutionen lån i huvudsak mot säkerhet i form av panträtt i bostads- och affärsfastigheter. Kassen har till uppgift att skaffa medel till föreningarnas kreditgivning genom upplåning mot obligationer och annan upplåning. Lagen innehåller inga bestämmelser som medger att kassen eller föreningarna förvärvar aktier eller andelar.

Stadshypotekskassans styrelse har i en skrivelse till regeringen den 25 februari 1985 hemställt att stadshypotekslagen ändras så att kassen och föreningarna får möjlighet att efter tillstånd av regeringen förvärva *dels* aktier i bolag som har till ändamål att förvalta fast egendom eller tomträtt i syfte att bereda kassen eller en förening lokaler för verksamheten, *dels* aktier eller andelar i sådana bolag och ekonomiska föreningar som tillgodoser intressen som är gemensamma för institutionen. Skrivelsen jämte ett av kassen upprättat förslag till ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Yttranden över stadshypotekskassans framställning har avgetts av fullmäktige i Sveriges riksbank och bankinspektionen. Fullmäktige i Sveriges riksbank har inte haft något att erinra mot bifall till framställningen. Bankinspektionen har tillstyrkt framställningen, dock med vissa ändringar i de av kassan föreslagna bestämmelserna.

2 Föredragandens överväganden

Mitt förslag: Stadshypotekskassan och stadshypoteksföreningarna ges rätt att efter prövning av regeringen förvärva aktier eller andelar i sådana bolag och ekonomiska föreningar som tillgodoser intressen som är gemensamma för kassan och föreningarna eller för dessa och andra kreditinstitut, samt garantifondbevis eller förlagsbevis i sådana företag. Vidare ges kassan och föreningarna rätt att förvärva aktie i bolag som har till uteslutande ändamål att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvats för att bereda kassan eller en förening lokaler för dess inrymmande eller för att tillgodose därmed sammanhängande behov. För en förenings förvärv skall kassan lämna sitt medgivande.

Stadshypotekskassans framställning: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. Enligt kassans förslag skulle dock regeringens tillstånd behövas också för förvärv av aktie i fastighetsbolag. Vidare innebär kassans förslag att tillstånd inte skulle krävas för vissa ytterligare kapitalinsatser efter det att tillstånd att förvärva aktier lämnats.

Skälen för mitt förslag: Kassans framställning är närmast föranledd av att kassan avser att förvärva aktier i ett bolag som skall fungera som en penningmarknadscentral (PmC). Dess uppgift skall vara att underlätta handeln med penningmarknadsinstrument, dvs. statsskuldväxlar, bank- och företagscertifikat m. m. Efter hand avser man att vidga verksamheten till att också omfatta obligationer med kort återstående löptid. De obligationer som berörs är i första hand de statliga riksobligationerna och kassans nya Caisseobligationer.

Frågan om bildandet av PmC har tidigare behandlats i propositionen med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 (prop. 1984/85: 125 bil. 4). Anledningen härtill är att staten avses teckna viss andel av aktierna i PmC. Jag har i det sammanhanget närmare beskrivit det planerade bolaget och dess verksamhet och har också angett att avsikten är att stadshypotekskassan skall teckna 5 % av aktierna.

Eftersom stadshypotekslagen inte innehåller några bestämmelser som medger förvärv av aktier förordar jag nu att i lagen införs en bestämmelse som gör det möjligt för kassan att gå in som delägare i PmC. Bestämmelsen

bör utformas så att kassan och föreningarna ges möjlighet att genom delägarskap medverka även i andra aktiebolag eller ekonomiska föreningar som tillgodoser intressen som är gemensamma för kassan och föreningarna eller för dessa och andra kreditinstitut vars verksamhet har anknytning till kassan eller föreningarna. Som kassan föreslagit bör regeringens tillstånd krävas för förvärv av aktier eller föreningsandelar av nu avsett slag.

Även kapitaltillskott genom förvärv av förlags- eller garantibevis eller i annan form är att anse som riskkapital och bör kräva regeringens tillstånd.

Med hänsyn till de begränsade förvärv som kan komma i fråga anser jag, i likhet med bankinspektionen, att det inte nu finns skäl att låta förvärven belasta stadshypotekskassans kapitalbas vid beräkning av upplåningsrätt.

Kassan och föreningarna kan f. n. förvärva fast egendom för att bereda sig egna lokaler. Av reglementet (1968: 654) för Konungariket Sveriges stadshypoteksföreningar (omtryckt 1983: 718, senast ändrat 1983: 959) framgår att en förenings förvärv av fast egendom fordrar medgivande av kassan. Kassan har nu hemställt att det öppnas möjlighet för kassan och föreningarna att förvärva aktier i bolag som förvaltar fastighet vari de egna kontorslokalerna är belägna. Jag biträder förslaget. Bestämmelserna bör utformas efter mönster från motsvarande bestämmelser i banklagstiftningen och ges samma innebörd. I enlighet med vad bankinspektionen föreslagit bör inte tillstånd av regeringen krävas för förvärv av aktier i fastighetsbolag.

Lagförslaget är av så enkel beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta ett inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag föredraganden har lagt fram.

Konungariket Sveriges stadshypotekskassa

1985-02-25
FRAMSTÄLLNING
Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Mot bakgrund av den mycket stora ökningen i handeln med olika penningmarknadsinstrument har ett utredningsprojekt startats kring en gemensam s. k. penningmarknadscentral (PmC) som skulle svara för uppgifter som depåhantering och depåkontoföring. Detta utredningsarbete har nu hunnit så långt att konkreta planer finns på hur PmC bör vara uppbyggd. Enighet har därvid nåtts mellan intressenterna om att den lämpliga formen är att PmC förvaltas av ett aktiebolag, där intressenterna – emittenter och handlare – blir företrädare som ägare.

Även om tanken ursprungligen varit att PmC skulle handha de direkta penningmarknadsinstrumenten (statsskuldväxlar, bankcertifikat, företagscertifikat etc), har marknadsutvecklingen snabbt lett till att man nu också tänker sig att i systemet ta in obligationer av de slag som är föremål för en daglig handel i former som liknar penningmarknadens. I första hand finns här de statliga riksobligationerna, men även papper som t. ex. stadshypotekskassans nya Caisse-obligationer passar utmärkt in i samma system. Man kan räkna med att obligationshandeln fortsätter att utvecklas i snabb takt och att en gemensam hantering så som den är tänkt i PmC blir allt mer attraktiv.

Med en inriktning som PmC-projektet således kommit att få, har stadshypotekskassan kommit att bli en av de stora intressenterna i det system som skall byggas upp. De diskussioner som har förts har också lett fram till att kassan anses böra ingå som en naturlig delägare i PmC-bolaget, där även staten skall äga aktier genom riksbanken, riksgäldskontoret och finansdepartementet. I övrigt kommer banker och fondkommissionärer att ingå i ägarkretsen.

Stadshypotekskassans styrelse anser det vara av stor vikt för kassan, som den efter staten största obligationsemittenten i landet, att få en god insyn i PmC-systemet och med sin stora erfarenhet av kapitalmarknaden aktivt medverka till utvecklingen av ett väl fungerande system. Enligt kassastyrelsens mening förutsätter detta delägarskap i PmC-bolaget, så som är förutsatt i diskussionerna. Detta är emellertid inte möjligt utan en ändring i kassans författning, eftersom lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar inte medger kassan eller föreningarna att inneha aktier.

Den nödvändiga författningsändringen kan enligt kassastyrelsens mening utformas förhållandevis enkelt. Eftersom det inte är fråga om att öppna några möjligheter till investering i aktier i placeringssyfte, utan enbart om att ge möjligheter till en ändamålsenlig organisation av Stadshypoteks rörelse, är det naturliga att införa en särskild paragraf om organisationsaktier m. m. Enligt styrelsens mening bör denna därvid göras tillämplig såväl på kassan som på föreningarna. Visserligen är det endast kassan som naturligen skall bli delägare i det nu aktuella PmC-bolaget, men med den snabba förändring som under senare tid har skett i institutionens

arbetsvillkor ökar behovet av flexibilitet i fråga om organisationsformerna allmänt sett. Kassastyrelsen menar därför att det i Stadshypoteks författning bör föras in en bestämmelse som ger regeringen möjlighet att medge kassan och föreningarna att i bestämda syften inneha aktier eller andelar i en ekonomisk förening.

Bland de ändamål som bör täckas av det nya stadgandet är först och främst alltså möjligheten att gå in som delägare i bolag eller ekonomisk förening som tillgodoser ändamål som är av gemensamt intresse för Stadshypotek och andra kreditinstitut. Också interna servicefunktioner som är gemensamma för flera föreningar eller för kassan och föreningarna, t. ex. databehandling, bör kunna få organiseras på motsvarande sätt. En situation som har aktualiserats är vidare att en förening skulle ha nytta av att kunna förvärva aktier i ett fastighetsbolag som äger den fastighet i vilken föreningen bedriver sin verksamhet. Enligt nuvarande lagstiftning är endast direktgående möjligt.

Kassastyrelsen hemställer därför att i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar görs ett tillägg som medger kassan och föreningarna att, efter regeringens medgivande, i organisationssyfte få inneha aktier eller andelar i en ekonomisk förening. Ett förslag till sådant tillägg till stadshypotekslagen har utarbetats.

Föreslagen lydelse

Förvärv av organisationsaktier m. m.

39 a § Kassan och föreningarna får efter tillstånd av regeringen förvärva

1. aktie i bolag som har till ändamål att förvalta fast egendom eller tomträtt, i syfte att bereda kassan eller en förening lokaler för verksamheten,

2. aktie i sådant bolag eller andel i sådan ekonomisk förening som tillgodoser intressen som är gemensamma för stadshypoteksinstitutionen eller för denna och andra kreditinstitut.

Om regeringen har lämnat sådant tillstånd som avses i första stycket, får medel tillskjutas bolaget eller föreningen också genom förvärv av förlagsbevis eller garantifondbevis, eller på annat sätt.

För en förening gäller att kassan skall ha medgett att föreningen ansöker om regeringens tillstånd.

I behandlingen av detta ärende har deltagit styrelsens ordförande Erik Åqvist, ledamöterna Sven Gustafson, Lars Wohlin, Esbjörn Olsson och Gunnar Thurell samt suppleanterna Mats Rönnberg och Arnold Lindvall.

Styrelsen för
Konungariket Sveriges stadshypotekskassa

N. Erik Åqvist

Lars Wohlin

Percy Bargholtz

